

**İHRACAT BEDELLERİNİN YURDA
GETİRİLMESİ VE
BOZDURULMASI HUSUSUNDA
GETİRİLEN
GEÇİCİ / ZORUNLULUK**

TALHA APAK – YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİR

ÖZET:

- ❖ *8 Şubat 2008 tarihinden beri süregelen ihracat bedellerinin Türkiye'ye getirilmesindeki ve tasarrufu konusundaki serbestliğe, 4 Eylül 2018 tarihinde altı aylık bir süre için son verildi.*
- ❖ *4 Eylül 2018 tarihinden itibaren yapılan ihracatlara ilişkin, döviz ya da Türk Lirası cinsinden bedellerin en geç 180 gün içinde aracı bankaya transfer edilmesi ve döviz ise en az yüzde seksen'inin bir bankaya satılması zorunlu hale getirildi.*

YASAL DAYANAK

- ❖ **4 Eylül 2018** tarih ve 30525 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında (TPKKH) 32 Sayılı Karara İlişkin “İhracat Bedelleri” konulu **2018-32/48** Sayılı Tebliğ ile ihracat bedellerinin yurda getirilmesinin usul ve esasları, **10 yıllık** bir serbesti döneminden sonra değişikliğe uğrayarak, **altı aylık geçici bir süreyle** yeniden belirlenmiştir.
- ❖ İlgili Tebliğ; **4 Eylül 2018 – 3 Eylül 2019** döneminde gerçekleşen ihracat bedellerinin yurda getirilme usul ve süreleri ile ihracat bedellerinin ödeme şekillerini, istisnaları ve ihracat taahhütlerinin kapatılması gibi konuları düzenlemiş bulunuyor.

YENİ DÜZENLEMENİN USUL VE ESASLARI

1. Standart İhracat Bedellerinin Getirilmesi:

- ❖ Genel olarak; yapılan ihracat işlemlerine ilişkin bedellerin tamamının, fiili ihraç tarihinden itibaren en geç **180** gün içerisinde aracı bankalar vasıtasıyla yurda getirilmesi, getirilen bu bedellerin en az **yüzde sekseninin** bir bankaya satılarak Döviz Alım Belgesi (**DAB**) ne, Türk Lirası ise Türk Parası Transfer Belgesi (**TPTB**) ne belgesine bağlanması zorunludur.
- ❖ İhracat bedelinin yolcu beraberinde **efektif olarak** yurda getirilmesi halinde gümrük idarelerine beyan edilerek Döviz Beyan Tutanağı (**DBT**) na bağlanması zorunludur.

- ❖ **Peşin döviz** karşılığında ihracatın **24 ay** içinde gerçekleştirilmesi zorunludur. Bu bedellerin de en az yüzde 80'inin süresinde bozdurulması gerekir.
- ❖ Dâhilde İşleme İzin Belgesi (**DIİB**) ve Vergi, Resim ve Harç İstisna Belgesi kapsamında ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak sağlanan peşin dövizlerin kullanım süresi ek süreler dahil DİB veya istisna **belge süresi** kadar olup, ihracat bedellerinin tamamının yurda getirilerek en az **yüzde sekseninin** bir bankaya satılması da zorunludur.

2. Özelliđi Olan İhracat Bedellerinin Getirilmesi:

- ❖ Yurt dışına **müteahhit firmalarca** yapılacak ihracat bedellerinin **365** gün içinde tamamının yurda getirilerek, en az yüzde sekseninin bir bankaya satılması zorunludur.
- ❖ **Konsinye** yoluyla yapılacak ihracatta bedellerin kesin satışı müteakip; uluslararası fuar, sergi ve haftalara bedelli olarak satılmak üzere gönderilen malların bedellerinin ise gönderildikleri **fuar, sergi veya haftanın bitimini müteakip 180** gün içinde yurda getirilerek, **en az yüzde sekseninin** bir bankaya satılması zorunludur.

3. Sorumluluk ve Ceza:

- ❖ İhraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilerek, bankalara satılmasından ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar **bizzat kendileri** sorumludur.
- ❖ İhracata aracılık eden **bankalar** ihracat bedellerinin yurda getirilmesini ve satışının yapılmasını izlemekle yükümlüdür.
- ❖ Tebliğde ihracat taahhüt hesaplarının kapatılmasından sorumlu tutulacak olanlar belirlenmekle birlikte **aksine hareket edenlere uygulanacak müeyyidelere bu tebliğde yer verilmediği görülüyor.**

4. İhracat Bedellerinden Yapılabilecek Mahsup İşlemleri:

- ❖ Bedel getirme süreleri içinde yurda getirilen ihracat bedelleri; ihracatçının **ithalat bedelleri**, sermaye hareketlerine ilişkin ödemeleri, görünmeyen işlemlere ilişkin giderleri ve transit ticaretinin alış bedeli ile söz konusu süreler içinde bankalarca mahsup edilebilecektir.
- ❖ Eş zamanlı olarak ihracat ve ithalat işlemleri yapan firmalara süreler ve bedeller konusunda kolaylık sağlanarak, mevzuat çerçevesinde gerçekleştirilen mal ihraç ve ithalinde, tarafların aynı kişiler olması ve ihraç bedellerinin yurda getirilme süresi içinde kalınması kaydıyla, mal ihraç ve **ithal bedellerinin bankalarca mahsubunun** mümkün olduğu belirtilmiştir.

Örnek:

- ❖ Yurda getirilmesi zorunlu GB'deki ihracat bedeli: 150.000 \$
- ❖ Krediyeye ilişkin ödeme: 80.000 \$ + İthalata ilişkin ödeme: 20.000 \$
- ❖ Mahsup olmasa satışı yapılacak bedel: 120.000 \$ (150*%80)
- ❖ Mahsup olursa satışı yapılacak bedel: 50.000 \$ (150.000-100.000)

- ❖ **İhracat bedellerinden mahsuba izin verilen hallerde, ihracat bedelleri süresi içinde yurda getirilmiş sayılacaktır.** Mahsuba tabi tutulan kısım için mahsup tarihinde geçerli döviz alış kuru üzerinden döviz alım ve satım belgeleri düzenlenir. Burada **mahsuba tabi tutulan kısım için döviz alım ve satım belgeleri düzenlenmesi işlem sahibi firmalara, kur makasından dolayı ek bir maliyet** yükleneceğinden aracı banka tarafından yapılan kaydın ilgili kurumu bildiriminin yapılması daha ekonomik bir çözüm olabilecektir.

5. Hesap Kapatma, İhbar ve Ek Süreler

- ❖ Ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesaplar **aracı bankalarca kapatılacaktır**. Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları aracı bankalarca beş iş günü içinde muamelenin safhalarını belirtecek şekilde yazılı olarak ilgili **Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilecektir**.
- ❖ İlgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, **ihbarı müteakip on iş günü içinde ilgililere hesapların kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname gönderilir**. Bu süre içinde hesapların kapatılması veya mücbir sebep hallerinin ya da haklı durumun belgelenmesi gerekecektir.

- ❖ **Mücbir sebeplerin varlığı halinde**, mücbir sebebin devamı müddetince altışar aylık dönemler itibarıyla ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce **ek süre verilecektir.**
- ❖ Mücbir sebep halleri dışında kalan haklı durumların varlığı halinde, hesapların kapatılmasına ilişkin altı aya kadar olan ek süre talepleri, firmaların haklı durumu belirten yazılı beyanına istinaden üçer aylık devreler halinde ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, **altı aylık süreden sonraki ek süre talepleri Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılacaktır.**

6. Mücbir Sebep Halleri ve İhracat Hesaplarının Terkini:

- ❖ Tebliğde mücbir sebep halleri aşağıdaki şekilde sayılmış **mücbir sebep hallerinin kanıtlanması** da mücbir sebeplerden biri ya da birkaçı nedeniyle ihracat bedelini getirip kapatmayı yapamayan **ihracatçıya yüklenmiştir**.
 - a) İthalatçı veya ihracatçı firmanın infisahı, iflası, konkordato ilan etmesi veya faaliyetlerini daimi olarak tatil etmesi, firma hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmesi, şahıs firmalarında firma sahibinin ölümü.
 - b) Grev, lokavt ve avarya hali.
 - c) İhracatçı veya ithalatçı memleket resmi makamlarının karar ve işlemleri ya da muhabir bankaların muameleleri dolayısıyla hesapların kapatılmasının imkânsız hale gelmesi.
 - d) Tabii afet, harp ve abluka hali.
 - e) Malların kaybı, hasara uğraması veya imha edilmesi.
 - f) İhtilaf nedeniyle dava açılması veya tahkime başvurulması.

7. İhracat Bedellerinde Terkin Edilecek Tutarlar ve Terkin Koşulları:

- ❖ Bakanlık, ihracat bedellerinde terkin edilebilecek tutarları ve koşulları **her bir gümrük beyannamesi itibariyle** belirlemiş olup bu koşullar şöyledir:
 - a) **100.000 ABD doları** veya eşitini **aşmamak** üzere, mücbir sebeplerin varlığı dikkate alınmaksızın beyanname veya formda yer alan bedelin **%10**'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın terkin edilerek kapatılabilecek.

b) 200.000 ABD doları veya eşitini **aşmamak** üzere, mücbir sebep halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin **% 10**'una kadar açık hesaplar ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce terkin edilerek kapatılabilecektir. Ayrıca her bir gümrük beyannamesi itibarıyla, 200.000 ABD doları veya eşitini aşan noksanlığı olan açık hesaplara ilişkin terkin talepleri, mücbir sebepler ile haklı durumlar göz önünde bulundurulmak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından incelenip sonuçlandırılacaktır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

- ❖ 1) Düzenleme geçici olup, döviz kurunda aniden ortaya çıkan (baskısı) artışı ve döviz kıtlığına yol açabilecek bir **döviz krizi** ortamını engellemek için hızlı ve ani bir şekilde (**olağanüstü**) yapıldığı anlaşılıyor.
- ❖ 2) Düzenlemelerde ihracata aracı olan **bankalara ve vergi idaresine çok kısa süre içerisinde ciddi sorumluluk ve iş yüklenmiş**, mevcut kurumların sistem **alt yapısının** getirilen yükümlülükleri karşılayıp karşılayamayacağı merak konusudur.

- ❖ 3) Yapılan düzenlemeler arasında, tebliğ hükümlerine aykırı hareket edenlere uygulanacak müeyyideler belirtilmemiştir; fakat muhtemelen aykırı hareket eden aracı ve ihracatçılara **1567 Sayılı Türk Parasını Koruma Hakkında Kanun'a muhalefet edenlere uygulanan cezaların uygulanabileceği konusu açıklığa kavuşturulmalıdır.**
- ❖ 4) Eş zamanlı olarak ithalat ve ihracat işlemini bir arada yapan firmaların ithalat ve ihracat hesaplarının aracı bankalarca, birbiriyle mahsup edilebileceği hükme bağlanmasına rağmen **ithalat ve ihracat hesapları için döviz alım belgesi düzenlenmesi zorunluluğu döviz alış ve satış kurlarının farklı olmasından dolayı firmalara ek mali yükümlükler getirebilecektir.**

- ❖ **5) Holding şirketlerde ihracatçı ve ithalatçı firmaların farklı olması durumunda** mahsup işlemlerinin farklı şirketler arasında yapılıp yapılamayacağı tartışmalıdır.

- ❖ **6) İhracat bedelinin, çok uluslu şirketlerin varlığı nedeniyle ithalatçının bulunduğu farklı bir ülkeden ve gümrük çıkış beyannamesindeki dövizden farklı bir döviz cinsinden gelmesi durumunda** bunun ihracat bedeli olduğunun nasıl kanıtlanabileceği gibi sorular cevaplanması gerekiyor.

- ❖ 7) Tebliğ ile; ihracatçılara ve aracı bankalara ihracat bedellerinin getirilmesi ve hesapların kapatılmasıyla ilgili bir çok şart ve koşul konulmuş olmasına rağmen, **düzenlemenin sadece altı aylık bir süre için konulmuş olması, ihracatçılar açısından bir nebze olsa da rahatlatıcıdır.**

Ayrıca, uygulamanın takibi konusunda **vergi idaresine de yetki** ve sorumluluklar verilmiş bulunuyor.

- ❖ 8) Tebliğ düzenlemelerinden anlaşılan, ihracat bedellerinin tamamının **yüz seksen gün** içerisinde yurda getirilmesinin ve döviz cinsinden ise **en az yüzde sekseninin** bir bankada satılarak **döviz alım belgesine**, Türk lirası cinsinden ise döviz transfer belgesine bağlanmasının zorunlu olduğu, ihracat bedelinin **yüzde 10'luk kısmının** belirli koşullarla yetkili idareler tarafından terkin edilebileceği, yani **yüzde onluk** kısmın da **serbest tasarruf** edilebileceği şeklindedir.

- ❖ 9) Tebliğdeki düzenlemelerin aksine hareket eden ihracatçılara kesilecek cezaların yer almadığı görülmektedir; ancak, yer almamasına rağmen 1567 Sayılı TPKKH Kanunda, **kambiyo mevzuatına aykırı olarak kambiyo işlemi yapacak olanlara uygulanacak cezaların uygulanabileceğinin unutulmaması gerekir**. Olası **cezaların en azından geçiş dönemi (altı aylık) için yumuşatılmasında** ihracatçı ve aracı bankalar açısından fayda bulunmaktadır.

- ❖ **10)** Maliye Bakanlığının bu geçici düzenlemeyle sınırlı olmak üzere **KDV iadelerinde;** ihracat bedelinin zamanında yurda getirilmesi ve **yüzde sekseninin zamanında** döviz alım belgesine bağlanmış olmasını, tam iade yapılması için **yeterli görmesi** gerekir.

Kaldı ki, geçici bu düzenlemeyi kapsayan ihracat işlemlerinde vergi idaresinin de bir "**özel hesap dönemi**" gibi önem vermesi gerekiyor. Diğer bir ifadeyle düzenleme; **4 Eylül 2018 – 3 Eylül 2019** dönemi içerisinde gerçekleşen ihracatların (**GB**) Gümrük Beyannameleriyle sınırlıdır.

